

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Допущено до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)
О.Г. Янковий
“ ” _____ 20 18 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності економіка підприємства

за темою:

«СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ НА
ПІДПРИЄМСТВІ (НА ПРИКЛАДІ ПП «ЦЕРНА»))»

Виконавець:

студент факультету економіки та
управління підприємництвом
Мамонтов Дмитро Анатолійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кошельок Галина Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА 2018

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	6
1.1. Поняття витрат, їх класифікація та склад	6
1.2. Собівартість продукції – ключовий показник діяльності підприємства	15
1.3. Особливості формулювання собівартості основних видів сільськогосподарської продукції	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИТРАТ І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПП «ЦЕРНА»	28
2.1. Характеристика діяльності підприємства та його основні показники діяльності	28
2.2. Аналіз витрат на виробництво продукції у цілому	37
2.3. Аналіз прямих витрат	39
2.4. Факторний аналіз витрат на виробництво продукції	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	52
3.1. Основні напрямки та підходи до скорочення витрат	52
3.2. Заходи щодо зниження собівартості продукції	55
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що в умовах переходу країни до ринкових відносин зниження собівартості продукції є важливим чинником розвитку економіки підприємства, тому що вона відбиває ефективність використання ресурсів, результати впровадження нової техніки й прогресивної технології, удосконалювання організації праці, виробництва, керування.

У системі показників, що характеризують ефективність виробництва, одне із провідних місць належить собівартості продукції. У ній як у синтетичному показнику відбиваються всі сторони виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства: рівень використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якість роботи окремих працівників і керівництва в цілому. Аналіз собівартості продукції має чимале значення, бо за зниженні собівартості продукції збільшується прибуток організації.

Зниження собівартості є чинником підвищення рентабельності, росту грошового нагромадження, досягнення економічного ефекту й, отже, успіху підприємства. На засоби економії, одержувані шляхом зниження собівартості, здійснюється значна частина витрат по розширенню й удосконалюванню виробництва. Тому собівартість продукції є важливим елементом аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства.

Значний внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми аналізу витрат та їх впливу на собівартість продукції внесли провідні вчені-економісти: В.В. Бабій, Ф.Ф. Бутинець, В.К. Гаркавий, О.І. Котикова, О.Л. Загорнянська, О. Лабунська-Шелест, Т.С. Морщенок, К.В. Мельникова, С.Ф. Покропивний, А.Ю. Орлова, О.М. Остапенко, М.І. Скрипник та ін. Огляд наукових праць дозволив констатувати, що окремі питання вивчені недостатньо і потребують подальшого ретельного вивчення. Все це і обумовило вибір даної теми роботи.

Мета і завдання дослідження. На підставі теоретичних досліджень категорії «собівартість продукції» аналізу і стану ПП «Церна» знайти можливі шляхи зниження собівартості продукції господарства.

Відповідно до визначеної мети під час виконання випускної роботи необхідно вирішити такі основні завдання:

- дослідити економічну сутність витрат, з'ясувати їх класифікацію та склад витрат;
- розглянути поняття «собівартість продукції», визначити його роль в діяльності підприємства;
- сформулювати особливості формулювання собівартості основних видів сільськогосподарської продукції;
- надати загальну характеристика сільськогосподарської галузі, охарактеризувати діяльність ПП «Церна» і провести аналіз основних показників його діяльності;
- проаналізувати витрати на виробництво продукції у цілому динаміку,
- провести аналіз прямих матеріальних витрат;
- з'ясувати фактори, що впливають на витрати на виробництво продукції;
- розглянути основні напрямки та підходи до скорочення витрат;
- розробити заходи щодо зниження собівартості продукції.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ПП «Церна» у цілому та у частині зниження собівартості продукції.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти зниження собівартості продукції підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі методи: монографічний (вивчення вітчизняного визначення категорії «собівартість продукції»), абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення і формування висновків), системного аналізу (аналіз економічного стану досліджуваного господарства), економіко-статистичний з використанням

ЕОМ (при проведенні факторного аналізу витрат на виробництво продукції) тощо.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти з питань собівартості продукції, звітні дані Держкомстату України, фінансова звітність підприємства ПП «Церна», матеріали науково-практичних конференцій, монографій, професійних періодичних видань. У процесі написання випускної роботи досліджені і використані наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів та вчених в області вивчення собівартості продукції.

У першому розділі роботи розглянуто теоретичні аспекти собівартості продукції, її економічна сутність і роль у діяльності підприємства, а також понятті «витрат», їх класифікація та склад, наведено особливості формулювання собівартості основних видів сільськогосподарської продукції.

Другий розділ роботи присвячений аналізу діяльності господарства ПП «Церна» у цілому, розглянуто стан виробництва сільськогосподарської продукції (соняшнику та пшениці) в Україні, проаналізовано витрати на виробництво продукції у цілому та за окремими складовими. За допомогою факторного аналізу визначено фактори, що впливають на загальні витрати на виробництво продукції.

У третьому розділі роботи визначено основні напрямки та підходи до скорочення витрат на виробництво продукції, запропоновано заходи щодо зниження собівартості продукції.

Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (45 найменувань). Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 70 сторінок комп'ютерного тексту, містить 20 таблиць та 7 рисунків.

ВИСНОВКИ

У випускній роботі зроблено теоретичне узагальнення сутності категорії «собівартість продукції», «витрат на виробництво» з економічної точки зору, наведена їх класифікація з урахуванням вимог бухгалтерського та податкового законодавства та наведено вирішення завдань, що полягають у розробці практичних рекомендацій. Розглянуто ефективність

функціонування господарства, наведені пропозиції щодо зниження витрат на виробництво, стабілізації фінансового стану та посилення конкурентних позицій підприємства на ринку.

На основі узагальнення матеріалів дослідження одержані такі наукові та практичні результати роботи відповідно до поставлених завдань.

1. В процесі своєї діяльності підприємства використовують необхідні витрати живої і матеріалізованої праці. Поточні витрати формують собівартість продукції (робіт, послуг), що представляє собою виражені в грошовій формі сукупні витрати підприємства, пов'язані з підготовкою, виробництвом і реалізацією продукції (робіт, послуг). Всі поточні витрати підприємства класифікуються по цілому ряду ознак. Одним з важливіших класифікацій є групування за елементами та калькуляційними статтями.

2. У категоріальному апараті економічної літератури визначення «собівартість продукції» є найбільш дискусійним і неоднозначним. Про це свідчать протилежні тлумачення даного поняття різними авторами в економічній літературі. Дослідження сутності собівартості продукції показало, що собівартість продукції – категорія, що на сучасному етапі розвитку ринкової економіки виражає не тільки продуктивні, а й непродуктивні витрати, викликані умовами виробництва та характеризує ефективність функціонування підприємства, це витрати на виробництво та реалізацію продукції у грошовому виразі. Собівартість слугує базою ціни товару і її нижньою межею для виробника, щоб забезпечити процес відтворення виробництва. Підприємство не може встановлювати ціну, нижчу за собівартість, бо в такому разі воно матиме збитки. Формування собівартості здійснюється за допомогою калькуляції, яку здійснює господарюючий суб'єкт.

3. Важливою галуззю матеріального виробництва України є сільське господарство, в структурі якого виділяють дві основні галузі – це рослинництво та тваринництво. Сільське господарство має певні особливості на відміну від багатьох інших галузей: залежить від кліматичних умов,

найважливішим засобом є земля, виробництво пов'язано з біологічними процесами, виробництво має сезонний характер, продукція втрачає свою якість в залежності від умов зберігання, родючість землі залежить від уходу за нею.

Розвиток сільського господарства як галузі, що забезпечує населення продуктами харчування, а промисловість сировиною, має пріоритетне значення, локомотив, який повинен вивести країну з економічної кризи.

4. Об'єктом дослідження виступає діяльність фермерського господарства ПП «ЦЕРНА», яке утворено у 2007 році та розташоване у с. Долинське Ананьївського району Одеської області. Основним видом діяльності господарства є вирощування сільськогосподарських культур. Проведення порівняльного аналізу показав, що проаналізував витрати на вирощування пшениці та соняшнику, можна зазначити, що господарство прийняло рішення вирощувати соняшник у 2017 році, але кліматичні умови були не достатньо сприятливими для вирощування соняшнику. Через дуже високу температуру, в різних регіонах України в сезоні-2017 урожайність соняшнику значно знизилася. В окремих господарствах з гектара збирали навіть по 8 ц насіння, що майже вдвічі менше норми, це наявно видно для нашого господарства. Аналіз основних техніко-економічних показників, наведених в таблиці, свідчить про не достатньо високий рівень ефективності виробництва у 2015-2017.

5. Аналіз структури затрат за економічними елементами дозволяє визначити характер продукції, що виробляється тобто визначити яка вона є: матеріаломістка, енергомістка, трудомістка або фондомістка. Сільськогосподарська продукція є матеріаломісткою.

6. Аналіз витрат на матеріали, покупні вироби і напівфабрикати, паливо, електроенергію є одним з ключових етапів проведення аналізу, що починається із загальної оцінки їх величини у собівартості всієї товарної продукції за прямими статтями калькуляції. У структурі матеріальних витрат господарства перше місце займають насіння і

посадковий матеріал, друге місце – мінеральні добрива, третє – пальне і мастильні матеріали.

7. Урожайність, посівна площа, а отже і валовий збір сільськогосподарських культур безпосередньо впливає на собівартість 1 ц. У ПП «Церна» 1 ц сільськогосподарських культур щорічно підвищується, що пов'язано в більшій мірі з інфляцією, що відбувається в країні. Оскільки в процесі інфляції відбувається подорожчання всіх грошово-матеріальних витрат, що не може не відіб'ється на величині собівартості культур.

Витрати на 1 грн. продукції у 2017 році склали 0,989 грн., порівняно з 2016 роком вони знизилися на 0,007 грн. Ефективність витрат на виробництво та збут продукції характеризує показник рентабельності реалізованої продукції, який у 2017 році склав 1,14 %, порівняно з 2016 роком він зріс на 0,71 в.п.

8. Основними шляхами скорочення витрат, або економії є: організаційні зміни, фінансові стратегії, зниження витрат, скорочення активів, створення прибутків.

9. Основними заходами, які повинні знизити собівартість продукції є: зниження собівартості продукції за рахунок зниження матеріальних витрат, а саме палива та зміна структури посівних площ господарства. Проведені заходи повинні знизити собівартість сільськогосподарської продукції на 60499,4 грн., в результаті чого рентабельність реалізованої продукції зросте на 17,4 в.п.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арендар Л. М. Аудит формування виробничої собівартості продукції на підприємстві [Електронний ресурс] / Л. М. Арендар, С. Т. Пілецька // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2016. – № 3. – С. 5-8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddma_2016_3_3

2. Бюджетна програма «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств».
3. Ванина Н. Анализ финансового состояния предприятия / Ванина Н. Энциклопедия бухгалтера и экономиста: сборник. Консульт. Харьков, 2009. № 5 (209). – 143 с.
4. Горкавий В. К. Обліково-аналітичні аспекти управління собівартістю продукції [Електронний ресурс] / В. К. Горкавий, К. О. Літвінова // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 79-93. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnu_ekon_2016_1_11
5. Економічний аналіз : навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.
6. Економіка підприємств : посібник / за ред. П. С. Харіва. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 500 с.
7. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2013. – 680 с.
8. Загорянська О. Л. Особливості впливу амортизаційних відрахувань на собівартість продукції сучасних підприємств в умовах конкурентного середовища [Електронний ресурс] / О. Л. Загорянська, Ю. Ю. Карлик, А. О. Углава // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 2(1). – С. 56-61. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_2\(1\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_2(1)_13)
9. Котикова О.І. Собівартість у системі чинників конкурентоспроможного виробництва продукції рослинництва [Електронний ресурс] / О. І. Котикова, Р. І. Ярошенко, А. В. Зеленько // Інноваційна економіка. – 2016. – № 5-6. – С. 134-141. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_5-6_25
10. Кошельок Г.В. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу підприємства // Кошельок Г.В., Малишко В.С. [Електронний ресурс]

Економіка та суспільство. – 2016. – № 7. –Режим доступу до журналу:<http://economyandsociety.in.ua>

11. Кошельок Г.В. Факторний аналіз прибутку м'ясопереробного підприємства / Кошельок Г.В. Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. Житомир: ЖДТУ, 2010. – № 3 (53). – Ч. 2. – 122-127 с.
12. Лабунська-Шелест О. В. Аналіз собівартості продукції в сучасних ринкових умовах [Електронний ресурс] / О. В. Лабунська-Шелест, Д. В. Лязін // Наука й економіка. – 2016. – Вип. 2. – С. 30-34. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2016_2_8
13. Левицька І. О. База розподілу загальновиробничих витрат як інструмент оптимізації собівартості продукції [Електронний ресурс] / І. О. Левицька // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2017. – № 1. – С. 31-35. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2017_1_7
14. Лободзинська Т. П. Аналіз впливу витрат з поліпшення основних засобів на формування собівартості продукції [Електронний ресурс] / Т. П. Лободзинська // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2016. – № 13. – С. 229-235. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_35
15. Лось В. О. Із досвіду застосування комп'ютерних систем в управлінні собівартістю готової продукції [Електронний ресурс] / В. О. Лось, Н. К. Максишко, М. О. Синяк // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2017. – № 3. – С. 63-73. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2017_3_12
16. Мельникова К. В. Шляхи зниження собівартості продукції за умов впровадження техніко-економічних новацій [Електронний ресурс] / К. В. Мельникова, Ю. К. Василькова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 3(1). – С. 214-219. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_3\(1\)_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_3(1)_43)

17. Мельничук Я. П. Калькулювання собівартості органічної продукції рослинництва [Електронний ресурс] / Я. П. Мельничук // Економіка та держава. – 2016. – № 2. – С. 87-90. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2016_2_21
18. Методика визначення собівартості сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс] / Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с. – Режим доступу до книги: <http://studentbooks.com.ua/content/view/734/39/1/5/>.
19. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2016_2_21
20. Морщенок Т. С. Особливості визначення собівартості основних видів сільськогосподарської продукції / Т. С. Морщенок // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. – Вип. 2. – С. 11-18.
21. Наказ № 132 Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: від 18.05.2001 р. [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики України. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.122.1&nobreak=1>
22. Орлова А. Ю. Обґрунтоване визначення собівартості окремих видів продукції промислового підприємства як важливий фактор підвищення їх конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / А. Ю. Орлова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2016. – Вип. 16(2). – С. 81-85. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>
23. Особливості сільського господарства [Електронний ресурс] / Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/132/39/1/3/>.

24. Особливості сільського господарства [Електронний ресурс] / Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/132/39/1/3/>
25. Остапенко О. М. Шляхи зниження собівартості продукції в сучасних умовах господарювання авіаційних підприємств в Україні [Електронний ресурс] / О. М. Остапенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – Вип. 12(2). – С. 56-59. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12\(2\)__13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12(2)__13)
26. Петров В.М. Методичні підходи до формування собівартості сільськогосподарської продукції та її вплив на ефективність виробництва / В.М. Петров, А.В. Токар // Економіка АПК. – 2008. – № 10. – С.55-60.
27. Петряєва З.Ф. Аналіз виробничих ресурсів та організаційно-технічного рівня виробництва / Петряєва З.Ф., Хмеленко Г.Г. Навч. посіб.— Х.: ХДЕУ, 2010. – 181-182 с.
28. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
29. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Подольська В.О., Ярош О.В. – К.: ЦНЛ, 2007. – 488 с.
30. Полещук І.Ф. Особливості факторного аналізу прибутковості підприємства / Полещук І.Ф., Волощук Ю.В., Галкіна І.В. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://intkonf.org/kpedn-poleschuk-if-voloschuk-yuv-galkina-iv-osoblivosti-faktornogo-analizu-pributkovosti-pidpriemstva>
31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
32. Пропозиція – Головний журнал з питань агробізнесу <http://propozitsiya.com/kak-neurozhay-podsolnechnika-povliyaet-na-cenu-masla>

33. Семернікова І.О. Економіка підприємства / Семернікова І.О., Мешкова-Кравченко Н.В навчальний посібник (курс лекцій). Херсон: ОЛДІ-плюс, 2011 р. – 227 с.
34. Скрипник М.І., Розвиток калькулювання та його значення в господарському процесі / Скрипник М.І. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://intkonf.org/kpedn-poleschuk-if-voloschuk-yuv-galkina-iv-osoblivosti-faktornogo-analizu-pributkovosti-pidpriemstva>
35. Сук Л. К. Калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс] / Л. К. Сук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2016. – Вип. 249. – С. 372-381. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2016_249_44
36. Сук Л.К. Обчислення та використання собівартості сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс] / Л. К. Сук // Облік і фінанси. – 2016. – № 2. – С. 71-75. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2016_2_12
37. Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
38. Фінансовий аналіз. Модульний курс: навч. посіб. / Я. П. Квач, Г. В. Кошельок, О. М. Терещенко, Г. В. Юр'єва; за ред. О. С. Редькіна. – Одеса: Елтон, 2010. – 470 с.
39. Фінансова звітність ПП «Церна».
40. Харченко Ю. А. Автоматизація розрахунку собівартості продукції на підприємствах машинобудівної галузі [Електронний ресурс] / Ю. А. Харченко, О. М. Кудінов // Збірник наукових праць [Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка]. Серія : Галузеве машинобудування, будівництво. – 2016. – Вип. 1. – С. 295-301. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpgmb_2016_1_36
41. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: / Цал-Цалко Ю.С. Навч. посібник. - Київ: ЦУП, 2002. - 656 с.

42. Чумак О.В. Управління витратами в інформаційно-аналітичній системі підприємств ресторанного господарства [Текст] : монографія / О.В. Чумак, І.С. Андрющенко. – Харків : Видавець Іванченко І.С., 2016. – 268 с.
43. Шиян Д.В. Ефективність витрат у сільськогосподарських підприємствах: монографія / Д.В. Шиян, Н.В. Ульянченко – Х.: Міськдрук, 2012. – 204 с.
44. Щетинін А.І. Галузеві особливості виробництва й функціонування капіталу [Електронний ресурс] / Політична економія. Підручник. – К.: ЦУЛ, 2011. – 480 с. – Режим доступу до книги: http://pidruchniki.ws/12560607/politekonomiya/galuzevi_osoblivosti_virobnitstva_funktsionuvannya_kapitaluformi_pributkuprotsent_renta
45. Юровський Б. Планирование основных показателей работы предприятия и экономическое обоснование цен на продукцію / Юрловський Б. Харьков; Центр «консулат», 2007. – 368 с.